

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA VÝCHOVY KE ZDRAVÍ

Pohlavní nemoci (mimo HIV)

Reprodukční zdraví

Vypracovala: Marta Kapláňková

Brno, 7. 11. 2013

Pohlavní nemoci – obecně

Jsou to infekční nemoci, které se přenášejí převážně pohlavním stykem. Často nemají žádné příznaky, ale infekce v organismu probíhá. Na celém světě je těmito nemocemi nejvíce nakažená věková skupina 15 - 24 let a v ČR jsou nejvíce rozšířené kapavka a syfilis.

Rozdělení pohlavních nemocí

Klasické pohlavní nemoci - kapavka, syfilis, měkký vřed, čtvrtá pohlavní nemoc a pátá pohlavní nemoc

Ostatní časté pohlavní nemoci – chlamydiové infekce, špičaté kondylomy, opar zevního pohlavního ústrojí, trichomoniáza a kandidóza

Kapavka (*gonorea*)

Způsobuje ji bakterie Gonokok (*Neisseria gonorrhoeae*). Šíří se nejvíce pohlavním stykem, bakterie v zevním prostředí umírá, proto je nákaza nepřímou cestou vzácná, ale pokud k tomu dojde, tak např. potřísněným vlhkým ručníkem.

Kapavka vyvolává akutní hnisavý zánět sliznic močového a pohlavního ústrojí. Při pohlavním styku do konečníku, či úst, se může nákaza zanést i sem. Inkubační doba je 3 – 7 dní. Neléčená kapavka vyvolává chronický zánět.

Kapavka u mužů

První příznaky jsou lehké, patří mezi ně svědění až pálení při močení a slabý hnisavý výtok. Dále kapavka způsobuje zanícení ústní močové trubice a předkožky. Vzestupem infekce nastává zánět prostaty a nadvarlat. Zánět nadvarlat může způsobit slepení vývodných kanálků, tím vznikne neprůchodnost a neplodnost muže.

Příznaky sami ustupují do 3 – 6 týdnů, ale může pokračovat bezpříznakové nosičství gonokoků.

Kapavka u žen

Postihuje hlavně sliznici pochvy, děložního hrdla a močové trubice. Objevuje se hnisavý výtok. Vzestupem infekce bývá napadena děloha a vejcovody, vzniká pánevní zánět. Zánět vejcovodu může způsobit jeho neprůchodnost a tudíž neplodnost nebo mimoděložní těhotenství. Další šířením vejcovody vzniká zánět pobřišnice. Šíří se také krví a může dojít k postižení srdeční nitroblány a kloubů. Infekce může postihnout i zevní pohlavní orgány (zánět Bartholiniho žláz).

Kapavka může způsobit potrat nebo předčasný porod. Při porodu se infekce dostane do oka novorozence a může dojít k zánětu spojivek a těžkému poškození zraku.

Syfilis (*příjice, lues*)

Způsobuje jednobuněčný parazit *Treponema pallidum*. Rozlišujeme syfilis vrozenou (přenáší se placentou z matky na plod) a syfilis získanou (ta se přenáší pohlavním stykem a drobnými oděrkami). Inkubační doba jsou cca 3 týdny a nemoc probíhá ve třech stádiích.

Syfilis – 1. stadium

Objeví se vřed při vstupu infekce do organismu. Je tvrdý, lesklý, červený a nebolestivý. Jeho sekret je vysoce infekční. Vyskytuje se např. na zevních pohlavních orgánech, kolem řitního otvoru, v konečníku, na děložním čípku nebo v ústní dutině. Vřed se sám zahojí během několika týdnů.

Syfilis – 2. stadium

Od 8. týdne. Nastává teplota 38 °C, bledost, bolesti hlavy, svalů, kloubů a malátnost. Objevuje se vyrážka na hrudníku, končetinách, dlaních, v ústní dutině, na mandlích a patrových obloucích. Také ploché výrůstky na šourku, mezi stehny, na velkých stydkých pyscích, pod prsy a mezi prsty u nohou. Po několika týdnech, max. do roka, příznaky tohoto stádia i bez léčení sami zmizí a nastává bezpříznakové období, které trvá i několik let.

Syfilis – 3. stadium

K tomuto stádiu dojde asi 1/3 neléčených případů. V určitých orgánech vznikají tvrdé hrboly, ze kterých vytéká lepkavá tekutina (*gummata*), např. na kůži, v kostech, svalech, játrech, cévách, na jazyku a v CNS. Napadena může být také aorta, pak dojde k jejímu prasknutí a úmrtí.

Vrozená syfilis

Přenáší se z matky na plod placentou. Může v těhotenství způsobit potrat, předčasný porod nebo porod mrtvého dítěte.

Časná – syfilis kojenců. Obdobné projevy.

Pozdní – mezi 7 – 19 rokem. Postihuje vnitřní orgány, rohovky, zuby atd. Může dojít ke hluchotě.

Měkký vřed (*ulcus molle, chankroid*)

Způsobuje bakterie *Haemophilus ducrei*. Vyskytuje se hlavně v Africe a Asii, u nás jen díky migraci obyvatel. Onemocnění hlavně mužů, ženy většinou jen přenášejí. Muži mají vředy (často mnohočetné) na žaludu a předkožce, odkud se bez léčby rozrostou a přestoupí na mízní uzliny v tříselech, výjimečně se objevují na prstech, rtech a mandlích. U žen jsou postiženy velké a malé stydké pysky a okolí řitního otvoru.

Chlamydiové infekce

Bakterie *Chlamydia trachomatis* žije v buňkách člověka a ničí je. Šíří se pohlavním stykem, popř. vlhkým prádlem. Způsobuje chronický zánět močových a pohlavních cest. Inkubační doba je 8 – 14 dní.

Typy A – C – oční infekce, až slepota

Typy L 1 – 3 – Čtvrtá pohlavní nemoc

Typy D – K – chlamydiové pohlavní nemoci

Chlamydie u mužů

50 % mužů nemá příznaky, ostatní jen lehké, jako je vodnatý výtok z močové trubice a pálení při močení. Může dojít k zánětu nadvarlete, výjimečně k zánětu prostaty.

Chlamydie u žen

80% nemá příznaky, u zbytku se objevuje výtok, bolesti v podbřišku při pohlavním styku, nebo nepravidelná menstruace. Nastává zánět Bartoliniho žláz, zánět děložního hrdla, popř. děložního čípku. Vzestupem infekce se rozšíří až na děložní sliznici, vejcovody a může se dostat až do břišní dutiny.

Následky: neplodnost, mimoděložní těhotenství, potrat nebo předčasný porod. Při porodu se může dostat infekce do oka novorozence a nastane zánět spojivek, také do nosohltanu, ucha nebo dýchacího ústrojí, což má za následek zápal plic novorozence.

Čtvrtá pohlavní nemoc (*lymphogranuloma venereum*)

Způsobuje bakterie *Chlamydia trachomatis* (L 1 – 3). Objevuje se hlavně v subtropích a tropech, u nás díky migraci obyvatel. Inkubační doba je 7 – 21 dní. Projevuje se vředem na genitálu a zduřením uzlin. Muži mají vředy na penisu a způsobují otok a znetvoření. U žen se projevuje zánět konečníku.

Pátá pohlavní nemoc (*granuloma inguinale*)

Způsobuje bakterie *Calymmatobacterium granulomatis*. Objevuje se hlavně v subtropích a tropech. Inkubační doba je 7 – 50 dní. Objevují se vředy na genitálu, které rostou a spojují se s dalšími. Zánět se rozšiřuje do třísel až k řitnímu otvoru. Následkem je řitní a vaginální zúžení a zúžení močové trubice.

Špičaté kondylomy (*condylomata accuminata*)

Způsobuje lidský papilomový virus (*Human papilloma virus*). Přenáší se pohlavním stykem. Inkubační doba je 1 – 6 měsíců. Objevují se drobné pupínky a bradavičnaté výrůstky, které mokvají a zapáchají. U žen se vyskytují na vulvě, v pochvě, na děložním čípku, v močové trubici a kolem konečníku. Dochází k výtoku z pochvy a močové trubice. U mužů se vyskytují na penisu a proti přenosu nechrání ani kondom.

Opar zevního pohlavního ústrojí

Způsobuje *Herpes simplex virus*. Jeho typ I způsobuje opar na rtech a typ II opar zevního pohlavního ústrojí. Inkubační doba je 3 – 6 dnů. Opar se projevuje svědivými a palčivými pupínky, které praskají a jsou infekční. U žen se můžou vyskytovat i v pochvě a na děložním čípku. Většinou se zahojí sami, virus ale zůstává v organismu a může se projevit znovu. Přenáší se pouze, když má dotyčná osoba opar. V tom případě se může přenést i na dítě při porodu, které pak může dostat herpetický zánět očí nebo mozku. V takovém případě se volí Císařský řez.

Trichomoniáza

Způsobuje prvek *Trichomonas vaginalis*. Žije v pochvě ženy a vyvolává zánět sliznice, děložního hrdla, děložní dutiny, vejcovodů a břišní dutiny. Způsobuje také zánět močových cest a močového měchýře. Přenáší se pohlavním stykem, popř. ručníkem. Ženy – žlutozelený výtok, palčivá bolest. Muži – žádné příznaky nebo mírné pálení při močení.

Kandidóza

Tuto infekci způsobuje kvasinka *Candida albicans* a prodělá ji 2/3 žen. Kvasinky žijí v malém množství v pochvě a na zevním genitálu, ale jen za určitých podmínek se rozmnoží a vyvolají nemoc, která se projevuje svěděním a pálením vulvy a pochvy a výtokem. Mezi takovéto podmínky patří vlhkost v oblasti genitálu, které napomáhá těsné a neprodyšné prádlo, obezita, těhotenství, cukrovka nebo HA s vyšším obsahem estrogenů. Existuje i možnost nakažení od muže. U mužů se projevuje zánět žaludu a předkožky. 20 % mužů nemá žádné příznaky, kvasinky mají v předkožkovém vaku.

Vši ohanbí (muňky, filcky)

Způsobuje veš muňka (*phthirus pubis*). Přenáší se pohlavním stykem, povlečením, ručníkem, může se přenášet i ze sedaček MHD, ale vši bez krve rychle hynou, proto je to málo pravděpodobné. Drží se v pubickém ochlupení, v ochlupení na břicho, hrudi, v podpaží, na řasách, v obočí a ve vousích. Nedrží se ve vlasech, protože vlas je moc slabý a tato veš se tam neudrží. Samičky kladou do chlupů vajíčka, ze kterých se líhnou další muňky. Způsobují svědivou vyrážku, lehké krvácení, strupy a ekzémy. Léčí buď kožní lékař, nebo jsou volně prodejné přípravky proti zavšivení.

Léčba

Zásadní je odhalit nemoc včas, protože léčba chronického stádia je obtížná. Po odhalení jít okamžitě k lékaři, hrozí nebezpečí jak nakažené osobě, tak jejím sexuálním partnerům. Ve většině případů se podávají antibiotika. Virová onemocnění se většinou nevyлéčí úplně a můžou se opakovat.

Léčení klasických pohlavních nemocí – dermatovenerologie

Léčení ostatních pohlavních nemocí – gynekologie, urologie...

Kdo o sobě ví, že je nakažen a vědomě dál infekci rozšiřuje, může být stíhán pro ublížení na zdraví!

Prevence

Partnerská věrnost, ale musí být oba zdraví, už když se dali dohromady. Při střídání sexuálních partnerů se zvyšuje riziko nakažení. Dodržování pravidelné hygieny před, i po styku. Při styku na jednu noc, či při krátkých známostech používat KONDOM. Oddalovat první pohlavní styk - nezralé sliznice pohlavních cest. Pravidelné prohlídky u gynekologa.

Seznam použitých zdrojů:

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. Výchova ke zdraví. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 291 s. ISBN 978-80-247-2715-8

<http://www.pohlavni-nemoci-a-jejich-priznaky.cz/>